

Justiits- ja Digiministeerium
info@just.ee

16.01.2026 nr 1-12/1323-2

Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsus

Kultuuriministeerium kooskõlastab avaliku teabe seaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsuse (VTK) järgmiste märkustega.

Kultuuriministeerium toetab isikuandmetega läbi viidavate andmetöötlustoimingute läbipaistvuse suurendamist ning isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜMi) rakendamist lihtsustavate tehniliste lahenduste välja töötamist, mille abil andmesubjektid saavad oma huvi ja õigusi realiseerida. Andmejälgija laiema kasutusele võtmisel on kahtlemata positiivne mõju andmetega seotud nõuete täitmisele ning kaudne positiivne mõju andmehalduse arengule ning ühiskonna teadlikkusele isikuandmete kasutamisest. Selleks, et VTK toel soovitus eesmärgi suunas edasi liikuda, vajaksid täpsustamist kaks olulist teemat: tehnilise lahenduse valik ja madala huvi erandi määratlus.

Kultuuriministeerium toetab andmetöötluste läbipaistvuse suurendamise ideed, kuid palume siiski veel täiendavalt analüüsida, kas keskne andmejälgija on ainuke tehniline lahendus, mille kaudu IKÜM-ist tulenevaid nõudeid täita. Leiame, et andmejälgija kohustuslikuna seaduses sätestamine võib piirata andmekogude vastutavate töötlejate vabadust nõuete täitmiseks kasutatavate lahenduste valikul ning suurendada sõltuvust andmejälgija arendajast ja tehnilise toe pakkujast (RIA). Kahtlemata on keskne rakendus andmetöötluste toimingute kuvamiseks kodanikele vajalik, kuid tehnilised lahendused vajaliku sisendteabe edastamiseks ei peaks olema piiritletud ühe konkreetse teenuse ja teenusepakkujaga. Palume täiendavalt kaaluda, kas piisaks andmetöötluste läbipaistvuse nõuete täitmise tagamiseks iga üksiku andmekogu juures loodud lahendusest (olgu see siis automaatne või muul moel lahendatud), mis jagab toimingute kohta infot kesksesse repositooriumisse. Hetkel on andmejälgija toimimine seotud x-tee lahendusega. Kultuuriministeeriumi haldusalas leidub infosüsteeme, mis sisaldavad isikuandmeid, kuid ei ole x-teega liidestunud. Oletatavasti on sarnaseid infosüsteeme avalikus sektoris veel. Ka sellisel juhul peaks olema läbi mõeldud võimalus teabe edastamiseks kesksesse rakendusse. Kindlasti on veel näiteid isikuandmete tööstlustest, mis jäävad väljapoole x-tee logitoiminguid ning vajaksid tervikliku tehnilise ökosüsteemi kujundamisel käsitlemist.

Teiseks vajaks VTKs esitatud madala huvi erand selgitamist ning alternatiivide kaalumist. Hetkel on madala huvi hindamiseks kasutusele võetud tasuvusarvutus, mille loogikas on kaks põhimõtet puudust.

Esiteks arvutatakse andmejälgija rakendamise tasuvust lähtudes eeldusest, et iga x-tee vahendusel tehtav päring toob kaasa ametnikule menetletava teabepäringu. Muinsuskaitseameti andmejälgija rakendamise kogemusele tuginedes võib öelda, et umbes 10000 x-tee päringu kohta aastas tehakse 30 päringut ametnikele. See suhtarv kindlasti varieerub suuresti infosüsteemist infosüsteemi, aga reaalselt kokkuhoidu sellises määras – iga x-tee päringu kohta ca 7 € - reaalsuses kunagi ei saavutata ning seetõttu ei ole arvutuskäik tasuvuse hindamiseks sobilik. Mõistlikum oleks hinnata Suur-Karja 23 / 15076 Tallinn / 628 2222 / min@kul.ee / www.kul.ee / Registrikood 70000941

tegeliku andmesubjektide huvi andmetöötluse toimingute vastu ning eeldada, et andmejälgija kasutamisele võtmisega, see pigem kasvab mitmekümnekordselt ning loodetavasti tulevikus kasvab veelgi. Näiteks – kui seni on andmetöötluse kohta tehtud kirjalikke päringuid 10 iga 10 000 x-tee päringu kohta, siis võib eeldada, et see huvi kasvab 10 kuni 100 korda. Seega majanduslik võit 100 või 1000 päringu realiseerimisel tavapärase menetlemise raames vs andmejälgijaga on 700 € kuni 7000 €. Praegusel hetkel on andmejälgijat rakendavatel asutustel piisavalt kogemusi, et öelda, milline on logikirjete kohta tehtavate päringute maht ning seda teadmist tuleks arvutuste juures kasutada.

Teiseks, VTK punktis 6 välja toodud arvutuskäigu järgi on andmejälgija erandi rakendamise lävendiks 180 x-tee päringut aastas. Kultuuriministeeriumil on kasutusel mõned väga väiksed andmekogud, kus on väga vähe isikuandmeid ning minimaalselt liiklust, näiteks loomeliitude andmekogu. Kõigi mõõdetavate parameetrite järgi võiks seda pidada madala andmesubjektide huviga andmekoguks (kasutajate hulk, isikuandmete koosseis, andmeid kasutavad teenused jne.). Aga ka seal tehakse x-tee päringuid rohkem kui ettepanekus välja toodud piirmäär ning seaduse jõustudes tuleks rakendada andmejälgijat. Suure tõenäosusega väga palju väiksemaid riigi infosüsteemi kuuluvaid andmekogusid riigis ei ole, mistõttu pakutud lävend ei anna andmesubjektide madala huvi eristamise jaoks head alust.

Väljatöötamiskavatsuse punktis 6 toodud erandi asemel soovitame kaaluda andmejälgija rakendamise kohustuse sidumist andmekaitsealase mõjuanalüüsi koostamise kriteeriumitega – juhul, kui süsteemis on piisavalt hulgal isikuandmeid, et nende töötlemine omab olulist mõju, oleks ka andmejälgija rakendamine kohustuslik sõltumata analüüsi mistahes sisulistest järeldustest. Võimalik, et nõuetega seotud kriteeriumid on liiga kõrged ning tuleks andmejälgija rakendamise eesmärke silmas pidades üle vaadata, aga seda tuleks kindlasti kaaluda sisulise alternatiivina majandusliku tasuvuse arvutusele.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga
minister

Rasmus Kask 5885 1199
rasmus.kask@kul.ee